

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till
landskapslag angående ändring av land-
skapslagen om ersättande av skador,
försakade av hjortdjur.

Allmän motivering.

Bidrag för att ersätta skada som hjortdjur orsakat kan ur landskapets medel utges enligt landskapslagen om ersättande av skador, försakade av hjortdjur (52/74). Bidragen utges för skada på odling och skörd, för skada på husdjur, för skada på motorfordon eller för skada på skog. I syfte att minska bidragen för skada på odling och skörd beviljas också stängselbidrag ur de medel som anslagits för att användas som hjortdjursskadebidrag. Härigenom har de totala årliga bidragen för skada på odling och skörd kunnat hållas på en godtagbar nivå. Bidrag för skada på husdjur har hittills inte beviljats, eftersom inga anmälningar avseende skada på husdjur inlämnats.

Under de senaste åren har de totala bidragen för ersättande av skada på motorfordon ökat. Denna utveckling måste anses oroväckande, i synnerhet om det även tas i betraktande att det för person- och paketbilar i stor utsträckning tecknas frivilliga hjortdjurskadeförsäkringar och att det från landskapsstyrelsens sida bedrivs information i förebyggande syfte. Å andra sidan kan dock ökningen av de totala årliga bidragen delvis förklaras med att kostnaderna för att reparera skadade fordon stigit till följd av penningvärdesförsämringen.

I fråga om bidrag för ersättande av skada på skog kan det konstateras att de årliga totala bidragen varit låga, förutom under åren 1976 och 1977. Bidragen har främst beviljats för skador som älg orsakat på tallplantor genom att beta av årsskotten, ofta efter att först ha brutit av topparna. För de skador som rådjur orsakar, i huvudsak fejningsskador, har bidrag hittills inte beviljats vilket främst beror på att dessa skador sällan blir så stora att de blir ersättningsgrundande.

Både rådjurs- och älgstammarna i landskapet är i dag stora och det är således ofrånkomligt att skador uppstår. Genom åtgärder

av skadeförebyggande natur kan skadorna minskas både i fråga om antal och omfattning. De principer som för närvarande följs vid beräkandet och beviljandet av bidragen uppmuntrar dock inte i tillräckligt hög grad till åtgärder av skadeförebyggande natur. För den skull föreslår landskapsstyrelsen att de som drabbas av skada skulle få bära en viss del av skadan och härigenom skulle de som är utsatta för risk för skador stimuleras till att vidta skadeförebyggande åtgärder. Lagen skulle således ändras så att ett självriskbelopp skulle införas och så att den som ansöker om bidrag skulle få bära kostnaderna för granskning och värdering av skadan.

Enligt landskapsstyrelsens uppfattning är det totala belopp som årligen beviljas för hjortdjursskador och stängselbidrag för stort. För den skull bör lagen ändras så att det totala årliga bidragsbeloppet kan minskas. En minskning av beloppet skulle kunna åstadkommas genom att lagen ändras så att kretsen bidragsberättigade inskränks och så att de ändamål för vilka bidrag beviljas i viss mån inskränks. Eftersom det samtidigt måste tas i betraktande att bidragsgrunderna skall vara ändamålsenliga, bör det dock även komma i fråga en viss utökning av antalet ändamål för vilka bidrag skulle beviljas.

De föreslagna ändringarna följer i huvudsak de principer som gäller för ersättande av hjortdjursskador i riket enligt statsrådets beslut om ersättning för skador, orsakade av hjortdjur (FFS 319/82).

Detaljmotivering.

1 §. Enligt 1 § gällande lag kan bidrag inte utges för skada på blastskörd. Eftersom blast av sockerbetor är ett värdefullt kreatursfoder, måste denna begränsning anses utgöra en brist som bör åtgärdas. För den skull föreslår landskapsstyrelsen att bidrag skulle kunna beviljas för skador på sockerbetsblast.

Den i 3 mom. föreslagna skyldigheten för bidragssökande att bekosta värderingen av skadan och den i 2 mom. föreslagna skyldigheten för honom att själv stå för ett självriskbelopp föranleds av att det är önskvärt att av bl.a. ekonomiska skäl minska de årliga totalkostnaderna för bidrag och att minska antalet bidrags-

ansökningar. Eftersom den situationen kan uppstå att en skadelidande drabbas av flera olika skador, av vilka ingen i ekonomiskt hänseende är tillräckligt stor för att ensam uppgå till självriskbeloppet, bör han erbjudas möjlighet att, för uppnående av självriskbeloppet, sammanräkna kostnaderna för alla skador under ett kalenderår på visst slag av egendom.

4 §. Enligt 4 § gällande lag skall landskapsstyrelsen förordna tre värderingsmän, en förtrogen med jordbruk, en med trädgårdsodling och en med skogsbruk, jämte personliga ersättare för dem. Det har visat sig oändamålsenligt att förordna endast tre värderingsmän, varför ersättarna i praktiken fått en så självständig ställning att de egentligen inte fungerar som personliga ersättare för någon av de tre värderingsmännen. I syfte att åstadkomma ett system som bättre överensstämmer med praxis föreslås paragrafen ändrad så att det skulle ankomma på landskapsstyrelsen att förordna ett tillräckligt antal värderingsmän.

Till värderingsmän skulle liksom tidigare i huvudsak utses personer som är anställda inom landskapet Ålands centrala ämbetsverk (Ålands landskapsstyrelses centrala ämbetsverk enligt framställning nr 4/1982-83). Dessa värderingsmän skulle i allmänhet ha hela landskapet som arbetsområde, vilket är önskvärt för att enhetlighet i värderingen skall kunna uppnås. När fråga är om värdering av skada på spannmål så måste dock önskemålet om enhetlighet i värderingen vika för de skadedrabbades intresse av en snabb värdering så att grödan utan oskäligt dröjsmål kan tröskas, om t.ex. väderleksförhållandena det påkallar. Med anledning härav har landskapsstyrelsen för avsikt att för värdering av skada på spannmål utse ett erforderligt antal värderingsmän bland kompetenta personer i landskapets olika regioner.

4a §. I den gällande lagen finns inte, såvitt fråga är om skada på odling, skörd eller husdjur, några begränsningar i sådana bidragsförutsättningar som är hänförliga till den skadelidandes person. I andra lagar som gäller bidrag eller annat stöd för gårdsbruk finns det av ekonomiska skäl i allmänhet någon form av begränsningar som inskränker den krets som kan komma i ätnjutande av ifrågavarande förmån, t.ex. i 3 § landskapslagen om ersättande av skördeskador (72/79) och i 1 § landskapslagen om räntestödslån vid skördeskador (44/80). För den skull föreslår landskapsstyrelsen i förevarande paragraf att bidrag av ifrågavarande art skulle kunna beviljas endast enskilda lantbrukare och av enskilda lantbrukare bildade sammanslutningar för lantbrukssamarbete.

8 §. Orsaken till de föreslagna ändringarna är den att landskapsstyrelsen numera anser att den skadelidande bör åläggas att ersätta landskapet kostnaderna för värderingen av skadan. De av landskapsstyrelsen utsedda värderingsmännen skulle på samma sätt som för närvarande få arvode, resekostnadsersättning och dagtraktamente ur landskapets medel.

De ersättningar för resor och dagtraktamenten som skulle utges ur landskapets medel skulle variera beroende på avstånd till värderingsplats och den tid som skulle åtgå för värdering jämte resor. Avsikten är att avståndet till värderingsplatsen liksom den tid som åtgår för värderingen jämte resorna inte skall påverka den avgift som skall uppbäras för att täcka landskapets kostnader för värderingen. För den skull föreslår landskapsstyrelsen att avgiften skall vara enhetlig.

11 §. De föreslagna bestämmelserna i 2 mom. överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser i 11 § 2 mom. gällande lag. I förtydligande syfte föreslår landskapsstyrelsen att det till paragrafen fogas en bestämmelse om det maximala bidrag som kan utges.

12 §. För att följderna av skador på husdjur skall kunna begränsas är det i allmänhet ändamålsenligt att veterinär tillkallas. För den skull bör också veterinärkostnader alltid berättiga till bidrag.

Med undantag av bestämmelsen i 12 § 2 mom. gällande lag, enligt vilken bestämmelse bidrag vid behov kan utges för veterinärkostnader, saknas för närvarande bestämmelser om vad bidrag kan utges för såvitt fråga är om skada på husdjur. Eftersom även principerna för erläggande av bidrag för skada på husdjur bör framgå av lagen, föreslår landskapsstyrelsen att bestämmelser härom fogas till 12 §. Enligt de föreslagna bestämmelserna skulle i fråga om skada på husdjur följas i huvudsak samma principer som i fråga om skada på odling och skörd.

Andringen av bestämmelsen om vad som skall antecknas i polisundersökningsprotokoll i anledning av skada föranleds av att uppgifter som är nödvändiga för beslut om beviljande av bidrag bör framgå av protokollet.

13 §. Bidrag för ersättande av skada som uppstått till följd av sammanstötning mellan motorfordon och hjortdjur kan för närvarande utges endast för skada på motorfordonet. För ersättande av skada på ett släpfordon som dragits av det motorfordon som stött samman med hjortdjuret kan bidrag således inte utges. Enligt landskapsstyrelsens bedömning skulle det vara ändamålsenligt att kunna utge bidrag även för skada på släpfordon. Med anledning härav föreslår

landskapsstyrelsen att bestämmelserna om skada på motorfordon i tillämpliga delar skulle gälla också skada på släpfordon.

13a §. Eftersom alla omständigheter som kan antas ha betydelse för beslut om beviljande av bidrag för skada på fordon av ändamåls- enlighetsskäl bör framgå av polisundersökningsprotokollet, föreslår landskapsstyrelsen med avvikelse från bestämmelserna i 13 § gällande lag att det i protokollet skall anges de omständigheter som kan antas ha bidragit till skadan. Härmed avses främst faktorer som kan ha betydelse för bedömning av frågan om föraren kan anses ha medverkat till skadan genom att underlåta att iaktta den försiktighet som omständigheterna på olycksplatsen hade påkallat. Av särskild betydelse skulle härvid vara hastigheten med beaktande av väg- och väderleksförhållandena samt eventuellt varningsmärke för viltstråk.

14 §. Ändringen föranleds av att landskapsstyrelsen anser det ändamålsenligt att den som ansökt om bidrag skall vara skyldig att betala kostnaderna för granskningen och värderingen av skadan.

17 §. Begränsningarna i rätten till bidrag i det 2 mom. som föreslås fogat till förevarande paragraf föranleds såvitt fråga är om fordon som är i statens, landskapets, kommuns eller församlings ägo och besittning av att samfunden själva måste anses kunna bära kostnaderna för uppkommen skada och såvitt fråga är om utländska fordon av att motsvarande förmåner inte erbjuds ägare av fordon registrerade i landskapet när sammanstötning inträffat utomlands.

18 §. Enligt 18 § 1 mom. gällande lag kan bidrag för skada på skog utges för kostnader för gransknings- och värderingsförrättning, för utarbetande av beskogningsplan ävensom för anskaffande av frö eller plantor samt för röjnings- och skogsodlingsarbete jämte arbetsledning. Enligt 18 § 2 mom. kan bidrag dessutom utges för skillnaden mellan värdet på skadat plantbestånd och kostnaderna för ny skogsodling.

De möjligheter till bidrag som erbjuds i 18 § gällande lag är inte ändamålsenliga, bland annat därför att en förutsättning för bidrag som avses i 18 § 2 mom. är att skadorna på ett plantbestånd är så omfattande att ny skogsodling krävs. Med andra ord förutsätts det att plantbeståndet skall anses vara totalförstört. Av de erfarenheter som vunnits under den tid lagen tillämpats kan man konstatera att ett planterat område mycket sällan skadas så allvarligt

att ny skogsodling krävs på området. Likväl kan skadorna vara betydande och någon möjlighet att erhålla bidrag för skillnaden mellan värdet på förstörda plantor och kostnaderna för ersättande av de förstörda plantorna finns inte för närvarande. I syfte att åtgärda denna olägenhet föreslår landskapsstyrelsen att bestämmelsen i 2 mom. upphävs och att det i 1 mom. införs en möjlighet att erhålla bidrag för värdeminskning på grund av tillväxtförlust eller kvalitetsförsämring.

20 §. Bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser i den gällande lagen, dock så att de föreslagna ändringarna i 18 § skulle beaktas och så att den skadelidande skulle åläggas att ersätta landskapets kostnader för granskning och värdering samt för uppgörande av planer.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om ersättande av skador, förorsakade av hjortdjur.

I enlighet med landstingets beslut
upphävs 18 § 2 mom. landskapslagen den 23 maj 1974 om ersättande av skador, förorsakade av hjortdjur (52/74),
ändras 1 och 4 §§, 8 § 1 mom., 11 § 2 mom., 12 § 2 och 3 mom., 13 §, 14 § 2 mom., 18 § 1 mom. samt 20 § 2 och 3 mom. samt
fogas till lagen nya 4a och 13a §§, till 8 §, sådan den lyder i landskapslagen den 4 mars 1977 (17/77), ett nytt 3 mom., till 11 § ett nytt 3 mom. samt till 17 § ett nytt 2 mom. som följer:

1 §.

I enlighet med vad i denna lag är föreskrivet kan ur landskapets medel utges bidrag för att ersätta skada som hjortdjur har orsakat åker- och andra odlingsväxter, trädgård, bärgad skörd, andra husdjur än hundar, fordon och skog. Bidrag kan dock inte utges för skada på betesmark, skördad halm eller skördad blast av andra växter än sockerbeter.

Understiger det belopp som beräknas utgå för varje skadefall trehundra mark utges inget bidrag. Härvid skall som ett skadefall betraktas alla skador som under ett kalenderår uppstått på en

skadelidandes odling, skörd och husdjur. Likaså skall som ett skadefall betraktas alla skador som under ett kalenderår uppstått på en skadelidandes skog. Som ett skadefall skall även betraktas alla skador som en skadelidande under ett kalenderår orsakats på motorfordon.

Bidrag utges inte för kostnader för granskning och värdering av skada.

4 §.

För värdering av skada som avses i denna lag förordnar landskapsstyrelsen ett tillräckligt antal värderingsmän, av vilka åtminstone en skall vara förtrogen med jordbruk, en med trädgårds-skötsel och en med skogsbruk. Polismyndigheten skall underrättas om vilka personer som förordnats till värderingsmän.

4a §.

För skada som avses i 2 och 3 kap. kan bidrag utges endast till enskild lantbrukare och till sammanslutning av enskilda lantbrukare som bildats för att bedriva lantbrukssamarbete.

8 §.

Sökanden erlägger arvode till värderingsman som han har utsett. Till värderingsman som har förordnats av landskapsstyrelsen utgår arvode i enlighet med bestämmelserna i 2 mom.

Den som har ansökt om bidrag är skyldig att till landskapet utge en av landskapsstyrelsen fastställd avgift som ersättning för landskapets kostnader för värderingen. Avgiften skall bestämmas så att den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för skadevärdering, dock högst tvåhundra mark per skadefall.

11 §.

När bidrag beräknas används vid prissättning av produkterna ett av landskapsstyrelsen fastställt värde per produktenhet. Värdet per produktenhet kan minskas, om skadan har medfört inbesparing av transport-, trösknings- eller lagringskostnader.

Bidrag får inte beviljas till ett belopp som överstiger värdet av den förlorade avkastningen.

12 §.

I polisundersökningsprotokoll som upprättas i anledning av

skadan skall antecknas skadans omfattning och art, det skadade eller döda djurets värde, veterinärkostnader samt värdet av den avkastning vilken sökanden gått miste om.

Bidrag utges för veterinärkostnader och ett belopp vilket motsvarar värdet av den avkastning som sökanden gått miste om, dock högst ett belopp som motsvarar djurets värde före skadan. Om syn, värdering, arvode och annan ersättning samt om avgift till landskapet gäller i tillämpliga delar vad i 7, 8 och 9 §§ är föreskrivet.

13 §.

Bestämmelserna i detta kapitel om skada på motorfordon gäller i tillämpliga delar även skada på släpfordon.

13a §.

Den som ämnar anhålla om bidrag för ersättande av skada på motorfordon skall omedelbart anmäla skadan till polisen. Polisen skall utan dröjsmål undersöka skadan på platsen samt hålla förhör. I polisundersökningsprotokollet skall detaljerat anges vilka skador som har uppkommit, det skadade fordonets registernummer, märke, modell och ibruktagningsår, antalet körda kilometer, uppgifter om annan försäkring än trafikförsäkring samt om de omständigheter som kan antas ha bidragit till skadans uppkomst.

14 §.

Sökanden är skyldig att till granskare som avses i 1 mom. utge ersättning enligt samma grunder som till trafikförsäkringsföreningens bilskadeinspektör.

17 §.

Bidrag utges inte för skada på fordon som är i statens, landskapets, kommuns eller församlings ägo och besittning eller på fordon som är registrerat i utlandet.

18 §.

Bidrag för ersättande av skada på skog utges för kostnader för anskaffande av planter eller frö, kostnader för planering, arbetsledning och arbete som påkallas av skogsodling eller förnyelse samt för värdeminskning till följd av tillväxtförlust eller kvalitetsförsämring.

20 §.

Konstateras det vid granskningen att ett plantbestånd har skadats i så stor utsträckning att ett bestånd som är lämpligt för växtplatsen inte kan erhållas utan skogsodling eller annan skogsskötselåtgärd som utgör förutsättning för en förnyelse av området, skall landskapsstyrelsen uppgöra en förnyelse- eller skötselplan för området. För uppgörande av här avsedd plan skall den skadelidande till landskapet utge en av landskapsstyrelsen fastställd avgift.

För gransknings- och värderingsförrättning utgår till värderingsman förrättningsarvode ur landskapets medel enligt taxa som fastställs av landskapsstyrelsen. Den skadelidande är skyldig att till landskapet utge en av landskapsstyrelsen fastställd avgift för att ersätta landskapet kostnaderna för förrättningsarvodet.

Denna lag träder i kraft den

Har skadeanmälning gjorts före denna lags ikraftträdande, skall tidigare gällande bestämmelser iakttas.

Mariehamn den 9 november 1982.

L a n t r å d

Folke Woivalin

Lagberedningssekreterare

Lars Karlsson.